

Ομιλία Υπουργού στην εκδήλωση «IKY και 30 χρόνια Erasmus»

Καλημέρα σας,

μέσα σε μια πολυσύνθετη και δύσκολη καθημερινότητα το να ακούς τέτοιες ομιλίες από Προέδρους εποπτευόμενων φορέων είναι σχεδόν θεραπευτικό και ευχαριστώ τον Κυριάκο. Έχω μια ζήλια σε εισαγωγικά, διότι η απόφαση να οριστεί ο Κυριάκος Πρόεδρος ήταν από το προηγούμενο ΔΣ είναι του Νίκου Φίλη και της Σίας Αναγνωστοπούλου, δεν είναι δικιά μας. Οπότε λέω ότι έχω μια ζήλια στους προκατόχους, ως προς την εξαιρετική αυτή επιλογή και να τον διορθώσω ως προς την τελευταία φράση που είπε, ότι τίποτα δεν θα γινόταν αν το ΙΚΥ δεν είναι αυτό που είναι, νομίζω πως τίποτα δεν θα γινόταν αν το ΙΚΥ δεν γινόταν αυτό που είναι σήμερα. Διότι το ΙΚΥ έχει διανύσει μια εξαιρετικά σοβαρή απόσταση, στην οποία θα αναφερθώ στη συνέχεια, τον τελευταίο ενάμιση χρόνο και αυτό το οφείλει αποκλειστικά θα έλεγα, στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο ανθρώπινο δυναμικό που περιβάλλει το Διοικητικό Συμβούλιο.

Θα ήθελα να μιλήσω λιγότερο για το Erasmus και περισσότερο για το ΙΚΥ σήμερα και να θυμίσω στοιχεία της ιστορίας του ΙΚΥ όχι για λόγους εγκυκλοπαιδικού πλουτισμού το πώς άρχισε αυτό το Ίδρυμα, όσο για να κατανοήσουμε το πώς οι συνέχειες στην ιστορία ενός θεσμού εμφανίζονται και εμφανίζονται με μια νέα δυναμική. Το ΙΚΥ όπως οι περισσότερες και περισσότεροι θα γνωρίζετε, ιδρύεται το 1951, είναι μία από τις τραγικότερες περιόδους του τόπου μας, αλλά ταυτόχρονα είναι και μια περίοδος που εμπνέει ένα σύνολο νέων, πολύ μορφωμένων, οραματιστών. Αυτοί είναι στο εξωτερικό κατά πλειοψηφία στη διάρκεια του εμφυλίου, δεν έχουν ταυτιστεί με τα πάθη της δεκαετίας του 40 και των αρχών της δεκαετίας του 50 και αρχίζουν να έρχονται στην Ελλάδα σιγά-σιγά, οραματιζόμενοι ένα αύριο στο οποίο νομίζουν και πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να συμβάλουν. Επικεφαλής αυτής της ομάδας είναι ο Γιάγκος Πεσμαζόγλου και διάφοροι που στη συνέχεια είχαν ιδιαίτερες θέσεις στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου. Και ξαναπιάνουν το νήμα της ανασυγκρότησης που είχε διαμορφώσει ο Κωνσταντίνος Δοξιάδης μετά την κατοχή, σε εκείνο το μικρό διάστημα, έχοντας από τότε δίπλα του τον Κωνσταντίνο Δημαρά. Ο Κωνσταντίνος Δημαράς παίζει έναν αποφασιστικό ρόλο σε αυτή την πορεία η οποία ολοκληρώνεται ουσιαστικά στο τέλος της δεκαετίας του 50 με την ίδρυση του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, του ΕΚΕ, του Δημόκριτου και βεβαίως από την αρχή της δεκαετίας του 50, του ΙΚΥ. Αυτή η παρέα παίζει τον καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη αυτών των θεσμών. Λίγα χρόνια μετά τον διορισμό του ως Διευθυντή στο ΙΚΥ, ο Κωνσταντίνος Δημαράς εγκαινιάζει δύο αποφασιστικές πρακτικές θα έλεγα. Η μία, είναι να ζητάει από τους υποτρόφους να του στέλνουν εκθέσεις, από εκεί όπου βρίσκονται. Όπου στις εκθέσεις αυτές τους ζητάει να μην αναλύουν μονάχα το πώς τα πάνε οι ίδιοι στις σπουδές τους, αλλά να στέλνουν και πληροφορίες και ιδέες για το πώς είναι οργανωμένη η έρευνα στα μέρη όπου σπουδάζουν. Έχουμε λοιπόν ένα εξαιρετικό πολύτιμο υλικό ήδη από το 57-58, όπου ο Δημαράς πάρα πολύ συστηματικά σκύβει πάνω στο υλικό και προσπαθεί να δει τι μπορεί να βοηθήσει τον τόπο παίρνοντας επιλεκτικά ιδέες από αυτό. Όσες και όσοι είσαστε ενημερωμένοι για το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών παραμένει και σήμερα να έχει μια εξαιρετική βιβλιοθήκη επιστημονικών

περιοδικών την οφείλουμε σχεδόν αποκλειστικά στην πρόταση του Δημαρά, που αντιγράφει κάτι που γίνεται στο εξωτερικό. Το δεύτερο όμως εξίσου σημαντικό θέμα και το οποίο σήμερα και με συζητήσεις που έχουμε κάνει και με τον Κυριάκο είναι από τους σοβαρούς προβληματισμούς του ΙΚΥ, είναι το εξής: όταν αρχίζει να γυρνάει ο κόσμος, που έχει χρηματοδοτηθεί από το ΙΚΥ και βρίσκει μπροστά του ένα πανεπιστήμιο που δεν είναι και τόσο ανοικτό στις νέες ιδέες, όταν αυτός ο κόσμος βρίσκει μπροστά του μια δυσκολία να μπορεί να εργαστεί, ο Δημαράς θεσμοθετεί αυτόν τον χώρο αναμονής, όπου χρηματοδοτεί την έρευνα όσων γυρνάνε από το εξωτερικό, για να μπορέσουν να έχουν αυτήν την αναπνοή μέχρι την επομένη, δηλαδή της δυνατότητας μιας πιο κανονικοποιημένης εργασίας. Ελπίζω να σας θυμίζει κάτι αυτό, διότι σήμερα το μεγαλύτερό μας πρόβλημα, είναι τι θα κάνει η πολιτεία για τους νέους επιστήμονες. Και από τότε έφευγε ο κόσμος στο εξωτερικό. Ήταν λιγότεροι ως απόλυτος αριθμός και άρα έφευγαν λιγότεροι. Το ερώτημά μας σήμερα είναι τι θα κάνουμε για να μπορέσουμε να κρατήσουμε αυτό τον κόσμο, αλλά όχι σε μια βάση φιλανθρωπική αλλά σε μια βάση προωθητική ως προς τα ενδιαφέροντάς τους και τη συμβολή τους. Το ΙΚΥ ήταν πρωτοποριακό στην αναγνώριση αυτού το προβλήματος ήδη από τη δεκαετία του 50 και είχε πάρει πολύ συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και το ΙΚΥ σήμερα επαναφέρει αυτό και μαζί με την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και τον Αναπληρωτή Υπουργό, ακριβώς οι πρωτοβουλίες που έχουμε, και είναι εντυπωσιακές, τα νούμερα είναι πρωτοφανή ως προς αυτό, προσπαθούμε να δημιουργήσουμε όχι αν θέλετε τόσο τους χώρους αναμονής αλλά τους ζωτικούς αυτούς χώρους που μπορεί να αποκτήσουν μια αυτονομία με βάση τις χρηματοδοτήσεις.

Θέλω να ολοκληρώσω με τρεις πολύ σύντομες επισημάνεις.

Τα αιτήματα του Προέδρου του ΙΚΥ πάντοτε τα παίρνουμε στα σοβαρά υπόψη και είναι εντελώς προφανές ότι χωρίς κανέναν όρο θα προχωρήσουμε σε αυτά, θέλω όμως να είναι σαφές, σε μια εποχή που υπονομεύεται το Δημόσιο, κακολογείται το Δημόσιο, με τα άπειρα προβλήματα, έτυχε σε αυτή την κυβέρνηση να πρέπει να το επανανοηματοδοτήσει. Η επανανοηματοδότηση του Δημοσίου δεν είναι μια εύκολη δουλειά και δεν είναι ένα πράγμα που γίνεται ούτε σε σύντομο χρονικό διάστημα ούτε με το πάτημα ενός κουμπιού, δεν υπάρχουν συνταγές για αυτό. Πιστεύουμε ως Υπουργείο Παιδείας ότι αυτό που κάνει το ΙΚΥ συμβάλει σε ένα εθνικό όραμα πια, επανανοηματοδότησης του Δημοσίου γιατί δείχνει ότι το Δημόσιο μπορεί να είναι άριστο, το Δημόσιο μπορεί να μην είναι διαπλεκόμενο και το Δημόσιο μπορεί να έχει όραμα. Και ευχαριστούμε πραγματικά το Διοικητικό Συμβούλιο για αυτό του ακριβώς το πολιτικό ήθος.

Το δεύτερο που θα ήθελα να επισημάνω είναι μια προβληματική που την έχουμε σε πολύ πρωτόγονη μορφή και που θα ήταν χρήσιμη να την συζητήσετε και εσείς λόγω της εμπειρίας σας με τα Erasmus. Θα είχε τεράστιο ενδιαφέρον να καθιερώσουμε ένα Erasmus εσωτερικού, να μπορέσουμε δηλαδή να πείσουμε φοιτήτριες και φοιτητές να πηγαίνουν σε άλλα πανεπιστήμια γιατί θέλουν να μείνουν εκεί για 6 μήνες λοιπόν, για να ακούσουν τις διαλέξεις κάποιου ή κάποιου καθηγητή, ακριβώς επειδή τα πανεπιστήμιά μας μέσα από τη νέα προοπτική του ενιαίου χώρου έρευνας και εκπαίδευσης, ελπίζουμε να αρχίσουν να διαφοροποιούνται, δηλαδή να θέλει κανείς να πάει ένα εξάμηνο να ακούσει τους τάδε στο τάδε τμήμα και να μην είναι αυτή η ομοιογένεια και ομοιομορφία που συνήθως λειτουργεί

αποτρεπτικά για τέτοιου είδους πρωτοβουλίες. Είναι ένας προβληματισμός που μόλις αρχίσαμε να τον σκεφτόμαστε νομίζουμε όμως ότι είναι ένα πράγμα που πρέπει να εξαντλήσουμε τον προβληματισμό μας και να δούμε αν γίνεται ή όχι.

Τελειώνω με κάτι πιο γιορτινό. Και δεν είναι συναισθηματικό αυτό που θα πω. Αυτό που είδαμε πριν, με την ορχήστρα, είναι η άλλη Ελλάδα, δεν είναι η Ελλάδα της μιζέριας των βραδινών δελτίων ειδήσεων. Είναι η Ελλάδα του μόχθου, είναι η Ελλάδα της σιωπής, των σιωπηλών πρωτοβουλιών και είναι η Ελλάδα της απίστευτης μα απίστευτης δουλειάς και πείσματος. Για αυτή την Ελλάδα είμαστε περήφανοι και είμαστε περήφανοι πολίτες αυτής της χώρας.